

Handläggare
Linda Truvered
Telefon: 08-508 35 804

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 20 oktober 2015

Ärende 7

Svar på skrivelse Prova-på-studier

Svar på skrivelse från Emilia Bjuggren m.fl. (S), Awad Hersi m.fl. (MP) och Tina Kratz (V)

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att skrivelsen besvaras med hänvisning till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Arjun Bakshi
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson Bech
utvecklingschef

Sammanfattning

En skrivelse har inkommit till arbetsmarknadsnämnden från Emilia Bjuggren (S), Awad Hersi (MP) och Tina Kratz (V) gällande prova-på-studier.

Arbetsmarknadsnämnden gavs i budget för 2015 i uppdrag att ta fram ett system för ”prova på studier” för personer med försörjningsstöd. Personer som uppbär försörjningsstöd ska ges möjligheten att prova vuxenutbildning i sex månader med bibehållen ersättning.

I den nu aktuella skrivelsen ombeds arbetsmarknadsförvaltningen återkomma med svar på följande frågor:

- Hur långt har arbetet med prova-på-studier kommit?
- När kan de första prova-på-studierna starta?

att studera med ekonomiskt bistånd. Beslut i frågan fattades i socialnämnden den 22 september. Ärendet ska därefter till kommunstyrelsen för vidare beredning till kommunfullmäktige. Arbetsmarknadsförvaltningen kan först därefter gå vidare och inleda informations- och motivationsarbete och därefter individuella planeringar med de av jobbtorgens aspiranter som kan omfattas av insatsen. Förvaltningen vill dock betona att det även krävs att handläggande socialsekreterare godkänner studier med försörjningsstöd i det enskilda fallet.

Bakgrund

Arbetsmarknaden i Stockholm blir allt mer kunskapsintensiv och ställer höga krav på utbildningsnivå bland de arbetsökande. Utbildning blir en allt viktigare förutsättning för att få arbete och kunna försörja sig. Personer som saknar gymnasieutbildning eller grundskoleutbildning har en lägre anställningsgrad och löper större risk att bli långtidsarbetslösa än personer som har lägst gymnasieutbildning.

För många av jobbtorgens aspiranter är steget till att inleda studier stort. En av orsakerna är att aspiranter inte vågar skuldsätta sig då de känner sig osäkra på om studier verkligen kommer att leda till arbete. En del aspiranter kan inte heller få studiemedel utifrån att de tidigare utnyttjat studiemedel men utan att lyckas i sina studier.

Arbetsmarknadsförvaltningen har i kommunfullmäktiges budget 2015 fått i uppdrag att tillsammans med socialförvaltningen skapa ett system för prova-på-studier inom vuxenutbildningen under sex månader med bibehållet försörjningsstöd.

Utifrån socialtjänstlagen är ekonomiskt bistånd det yttersta skyddsnätet för den som inte själv kan tillgodose sina behov. Rådande lagstiftning lämnar begränsade möjligheter till studier med bibehållet försörjningsstöd. Socialförvaltningen har tillsammans med juridiska avdelningen utrett de juridiska förutsättningarna och redovisat dessa i ett ärende till socialnämnden. (Se bilaga 2.) Socialnämnden har därefter fattat beslut i frågan (Se bilaga 3.)

Ärendet

En skrivelse har inkommit till arbetsmarknadsnämnden från Emilia Bjurgren (S), Awad Hersi (MP) och Tina Kratz (V) gällande prova-på-studier.

Skrivelsen önskar att arbetsmarknadsförvaltningen återkommer med svar på följande frågor:

- Hur långt har arbetet med prova-på-studier kommit?
- När kan de första prova-på-studierna starta?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom arbetsmarknadsförvaltningens utvecklings- och utredningsstab. Dialog har förts med socialförvaltningen.

Förvaltningens svar

Hur långt har arbetet med prova-på-studier kommit?

Arbetsmarknadsförvaltningen har påbörjat en utvärdering och analys av utbildningsläget för jobbtorgens aspiranter i anslutning till uppdraget om att införa ett system med prova-på-studier. Resultatet redovisas nedan. En arbetsgrupp med representanter från arbetsmarknadsförvaltningens olika avdelningar bestående av lärare, biträdande rektor, coacher, studie- och yrkesvägledare samt handläggare från utvecklings- och utredningsstaben har tagit fram synpunkter och förslag på hur en modell för prova-på-studier skulle kunna se ut utifrån behov i verksamheterna. Dessa synpunkter och förslag har lämnats till socialförvaltningen. I övrigt har förvaltningen avvaktat socialförvaltningens utredning av vilka förutsättningar som finns för att studera med bibehållet försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen. Arbetsmarknadsförvaltningen har haft kontakter med socialförvaltningen under arbetets gång.

Aspiranterns utbildningsnivå

Utifrån den statistik som finns tillgänglig kring aspiranterns utbildningsnivå i jobbtorgens verksamhetssystem FLAI synliggörs att en stor andel av de inskrivna aspiranterna har en lägre utbildningsnivå än fullgjort gymnasium. Det är särskilt utmärkande i målgruppen unga 16-29 år och andelen ökar med längre inskrivningstid. Av unga 16-29 år som varit inskrivna mer än sex månader på ett jobbtorg har 46,8 procent en lägre utbildningsnivå än fullgjort gymnasium. Inom den gruppen finns en stor spridning, från de som har mycket kort eller ingen utbildning till de som har gått 3 år på gymnasiet men saknar slutföring. Motsvarande siffra för ungdomar som varit inskrivna kortare tid än sex månader är 40,7 procent.

Tabell 1 Utbildningsnivå aspiranter 16-29 år som varit inskrivna mer än sex månader på Jobbtorg 1 juni 2014-31 maj 2015

Utbildningsnivå	inskrivning under 6 mån	inskrivning över 6 mån
Genomförd grundskola tom åk 9	40,7%	46,8%
Genomförd grundskola tom åk 6	14,6%	32,5%
Genomförd grundskola 7-9	85,4%	67,5%
Gymnasial eller högre	59,3%	53,2%
Gymnasial utbildning	73,3%	70,6%
Eftergymnasial utbildning	26,7%	29,4%
Totalsumma	100,0%	100,0%

Bland aspiranter som är över 30 år och har varit inskrivna på jobbtorget mer än 12 månader är det 38 procent som har en lägre utbildningsnivå än gymnasium. Det kan jämföras med 32,2 procent hos aspiranter över 30 som har en kortare inskrivningstid än 12 månader.

Tabell 2 Utbildningsnivå bland aspiranter som är över 30 år och varit inskrivna mer än 12 månader på jobbtorg, 21 juni 2014-31 maj 2015

Utbildningsnivå	Inskrivning under 12 månader	Inskrivning över 12 månader
Genomförd grundskola åk 9	32,2%	38,0%
Genomförd grundskola tom åk 6	14,9%	18,0%
Genomförd grundskola åk 7-9	17,2%	20,0%
Gymnasial utbildning	67,8%	62,0%
Gymnasial utbildning	30,8%	33,4%
Eftergymnasial utbildning	37,1%	28,6%
Totalsumma	100,0%	100,0%

Nuvarande studieinsatser på jobbtorget

Utifrån de riktlinjer för ekonomiskt bistånd som hittills gällt erbjuder jobbtorgen följande former av utbildningsinriktade insatser:

- *Yrkesinriktade insatser hos externa leverantörer*
Yrkesinriktade insatser på upp till tre månader inklusive praktik inom restaurang och hotell, handel och försäljning, städ, bygg-sanering, rivning, målning är exempel på insatser som Jobbtorg Stockholm anordnar i samarbete med externa leverantörer.

- *Orienteringskurser/ Förberedelse inför studiestart*
Inom projektet SYV-aktiv anordnades våren 2014 en orienteringskurs i syfte att öka aspiranternas valkompetens inför framtida studieval/yrkesval. På Ung i centrum erbjuds ungdomar en föreberedande insats inför studiestart på Komvux som även inkluderar ett förstärkt stöd under den första studietiden.
- *Yrkesförberedande insatser inför rekrytering*
Med utgångspunkt från arbetsmarkandens rekryteringsbehov skräddarsyr Jobbtorg Stockholm utbildningsinsatser för att matcha olika arbetsgivares rekryteringsbehov med aspiranternas kompetens.
- *YrkesPlus*
I ett samarbete mellan komvux och Jobbtorg Stockholm erbjuds unga med ofullständig utbildning att delta i en studiemotiverande och studiestödande insats.
- *Utbildningsinsats som del av visstidsanställning i staden*
Exempelvis äldrevårdar och omsorgsvårdar studerar gymnasiekurser på 25 procent av visstidsanställningen. Även övriga visstidsanställningar är möjliga att kombinera med utbildningsinsatser utifrån individuella behov i syfte att öka anställningsbarheten dvs. den anställdes möjligheter att komma vidare till annan anställning eller studier.

Självförsörjning genom avslut till studier

Arbetsmarknadsförvaltningens erfarenhet är att bland de aspiranter där behovet av studier är som störst, det vill säga aspiranter som saknar grundskolekompetens eller gymnasieutbildning, är det få som inleder studier med studiemedel och därmed blir självförsörjande.

Tabell 3 Aspiranter 16-29 år med grundskola som högsta utbildningsnivå, antal avslutade till studier under perioden 1 juni 2014 till 31 maj 2015

	inskrivning under 6 mån	inskrivning över 6 mån	Totalt
Antal personer med högst genomförd grundskola tom åk 9	352	210	562
Antal avslutade till studier	36	8	44

Källa: FLAI

Tabell 4 Aspiranter över 30 år med grundskola som högsta utbildningsnivå, antal avslutade till studier under perioden 1 juni 2014 till 31 maj 2015

	inskrivning under 12 mån	inskrivning över 12 mån	Totalt
Antal personer med som högst genomförd grundskola tom åk 9	692	292	984
Antal avslutande till studier	20	7	27

Källa: FLAI

Förvaltningen arbetar aktivt genom studie- och yrkesvägledning med att motivera till studier. Det finns dock många samverkande faktorer som gör att det för många aspiranter är ett stort steg att inleda studier. Studiefinansiering är en faktor som påverkar då en trygg försörjning är en av grundförutsättningarna för att studera. Det gäller särskilt för personer som har en historia av flera avbrott och oavslutade studier vilket kan ha lett till studieskulder som är svåra att bli av med. Det finns en stor rädsla för att dra på sig mer skulder och att misslyckas igen. Enligt Gruv- utredningen från 2013 gällande Komvux-studier på grundläggande nivå får många av de som tar studielån svårigheter att återbetala. Över hälften av de som studerat på grundläggande nivå och inte fortsatt därefter har fått ett krav på betalning överlämnat till Kronofogden.¹ Det finns ett behov av att sänka tröskeln in till utbildning för långtidsarbetslösa som saknar gymnasieutbildning eller grundskoleutbildning.

Förvaltningen bedömer att för en del aspiranter kommer systemet med ”prova-på-studier” med bibehållet försörjningsstöd att innebära att de vågar prova och därmed skaffa sig en bättre bild av vad det innebär att studera, och även testa sina förutsättningar att klara av att studera som en grund för ett beslut om att studera under längre tid med studiemedel.

Prova-på-studier utifrån socialnämndens beslut

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande angående införandet av ett system för prova-på-studier behandlades i socialnämnden den 22 september. Ärendet bifogas denna skrivelse. Socialnämnden beslutade att delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande. Även protokollutdrag med socialnämndens beslut bifogas skrivelsen.

¹ Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet, SOU 2013:20

Socialnämnden förordar att ett system för prova på-studier ska införas i enlighet med socialförvaltningens förslag Alternativ 3.

Alternativ 3 innebär att prova-på-studier kan erbjudas en person som saknar grundskoleutbildning eller gymnasieutbildning och som utifrån en individuell behovsprövning bedöms ha särskilda skäl till att studera utan krav på att söka studielån under maximalt sex månader. Med särskilda skäl avses enligt nämndens beslut när andra möjligheter att komma in på arbetsmarknaden är prövade, det finns en stor osäkerhet om möjligheterna att fullfölja studierna och där studier ändå bedöms kunna öka möjligheten att få anställning. Studierna ska avse komvuxstudier på grundskolenivå eller gymnasienivå och kan omfatta deltids- eller heltidsstudier.

- Personer som är under 25 år ska ha uppburit försörjningsstöd och varit aktivt arbetssökande under minst 6 månader.
- Personer över 25 år ska ha uppburit försörjningsstöd och varit aktivt arbetssökande under minst 12 månader.

Arbetsmarkandsförvaltningen anser att beslutet ger ökade förutsättningar och utrymme för att motivera aspiranter till studier. Det öppnar möjligheten för långtidsarbetslösa aspiranter som idag saknar grundskole- eller gymnasiekompetens att prova studier i syfte att stärka ställningen på arbetsmarknaden eller motivera till fortsatta studier med studiemedel.

Arbetsmarknadsförvaltningens utgångspunkt är att prova-på-studier ska planeras utifrån individuella behov. Att finna gemensamma studieupplägg för större grupper är av erfarenhet svårt. För att fånga motivationen till studier är det avgörande att utgå från varje individs förkunskaper, önskemål och yrkesambition. Förvaltningens prioritering är därmed i första hand inte att skapa ett antal specialsydda prova-på-kurser utan att göra studieplaneringar utifrån individens behov där aspiranter kan inleda studier på grundskolenivå eller gymnasienivå. Många ungdomar har till exempel oavslutade eller ofullständiga gymnasieutbildningar som kräver olika kompletteringar för att få ett fullständigt gymnasiebetyg.

I det fall en behovsinventering visar att det finns ett gemensamt behov hos grupper av aspiranter kommer detta att anordnas. Det kan exempelvis gälla studier i svenska som andra språk där förvaltningen vet att det finns ett stort behov.

När kan de första "prova-på-studierna" starta?

Arbetsmarknadsförvaltningen har avvaktat beslut från socialnämnden gällande de juridiska förutsättningarna och riktlinjerna för prova- på-studier. Beslut från socialnämnden finns nu på plats. Ärendet ska därefter till kommunstyrelsen för vidare beredning till kommunfullmäktige. Arbetsmarknadsförvaltningen kan först därefter gå vidare och inleda informations- och motivationsarbete och därefter individuella planeringar med de av jobbtorgens aspiranter som kan omfattas av insatsen. Jobbtorgen kommer då att informeras om riktlinjerna för när prova-på-studier kan beviljas och arbetet med att identifiera personer som kan komma i fråga kan inledas. Därefter kan individuella studieplaneringar göras i samarbete med studie- och yrkesvägledare. Förvaltningen vill understryka att beslut om prova-på-studier i det enskilda fallet alltid måste fattas i samverkan med handläggande socialsekreterare.

Under våren har arbetsmarknadsförvaltningen arbetat med att ta fram en process för hur visstidsanställningar kan kombineras med utbildningsinsatser. Den struktur vad gäller exempelvis behovsinventering, närvarorapportering och uppföljning som arbetats fram i detta syfte kan även tillämpas i uppdraget prova-på-studier. Därmed finns grunden lagd för att snabbt komma igång och erbjuda insatsen.

Arbetsmarknadsförvaltningen avser att noga följa upp prova-på-studierna för att få utökad kunskap om vad den typen av insats leder till. Förvaltningen kommer att utvärdera insatsen genom att följa hur många som inlett och fullföljt en period av prova-på-studier. Resultatet efter genomgången insats, inklusive hur många som fortsätter studera med studiemedel efter de sex månader som prova-på-studierna omfattar kommer att redovisas.

Bilagor

1. Skrivelse om Prova-på-studier
2. Socialförvaltningens tjänsteutlåtande: Införandet av ett system för prova-på-studier
3. Protokollsutdrag Socialnämnden 2015-09-22
Införandet av ett system för prova-på-studier för personer med försörjningsstöd